

Løvene utenfor Stortinget er laget av en morders hånd !

Stortingsbygningen i Oslo ble oppført i årene 1861- 1866, og tegnet av den italiensk inspirerte svensken Emil Victor Langlet. Men hva med løvene på Løvebakken, hvem skapte dem ?

Hvem av oss i dette langstrakte land vet at løvene, våre to nasjonalsymboler faktisk ble skåret ut av en brutal morder fra Østre Slidre ?

Gudbrand Eriksen Mørstad, het karen også kalt ”Gudbrand i Lia”

Gudbrand ble født på Østre Slidre i 1830, han var eldst i en stor barneflokk.

Barndommen til Gudbrand var heller av den vonde sorten, dette satte nok preg på unggutten i oppveksten og senere i livet.

Faren var ingen kjærlig far som lærte barna sine om det gode i livet, det eneste han lærte barneflokken var å stjele.

Faren ble sendt på slaveriet og var borte i 6 år- dette gav familien et stygt rykte i den lille bygden.

Da Gudbrand ble voksen og klar til å overta bruket ble livet med kona et uendelig slit for å få endene til å møtes. Faren hadde klart å nedtyngte gården med gjeld , slik at det ble bare slit for unggutten.

Gårdsarbeidet føltes langtekkelig og kjedelig på den fingernemme Gudbrand. Han var flink med hendene, lagde kniver, slirer og annet verktøy.

Løsningen var da å søke arbeide andre steder, Gudbrand dro alene mens kona ble hjemme med sønnen Erik på Østre Slidre.

Planen var at Gudbrand skulle sende penger hjem til kone og sønn etter hvert.

Bergen 1856.

Gudbrand flyttet fra familien for å finne noe annet enn en nedtyngt gård å leve av, første stopp blir Sogn.

Noe arbeide i Sogn ble det ikke og Gudbrand søkte videre og havnet tilslutt i Bergen, nærmere bestemt Laksevåg.

Her fikk han arbeide og kunne sånn etter hvert begynne å sende penger hjem til kone og barn. Men Gudbrand fikk sparken etter noen uker, ledelsen mente han var udugelig, doven og lat.

Gudbrand og Knut.

Gudbrand leide et rom hos en kar i Laksevåg. Han het Knut Offerdalen, var egentlig tømmermann. Han var gift og cirka 40 år.

Knut var ikke av byens beste barn, han hadde dom på både bedrageri og tyveri.

Mens Gudbrand leide hos Knut drev han og støpte småting av bronse og sølv, disse tingene solgte han.

Knut fikk da ideen om at de to kunne støpe penger og tjene en formue.

Han lærte Gudbrand kunsten med å støpe penger av tinn. Knut lagde en form, en pengeform, i den støpte han ortstykker med årstall inni.

Så da la veien åpen for de to karene.

Og Gudbrand støpte, fingernem som han var, han støpte mye. Laget også en ny form, en form for tolvskillingsmynter.

Livet så nå riktig lyst for karen fra Østre Slidre.

De to karene fikk bare bruke noen få mynter, det ble oppdaget at myntene var falske og de ble levert til politiet. Tre mynter havnet hos politiet og da var løpet kjørt !
Knut truet Gudbrand med å anmelde ham for falskmynteri, han forlangte 100 daler for å holde tett. Dette var en stor sum den gang.
Så mye penger hadde ikke Gudbrand, han fikk to uker for å skaffe de nødvendige 100 dalerne, hvis ikke ble han anmeldt.

2. november 1856.

Denne dagen hadde Gudbrand bedt om et møte med Knut for å diskutere denne vanskelige saken. De 100 dalerene hadde han ikke klart å skaffe, men det sa han slett ikke til Knut. Han sa at han hadde noe å vise Knut, om de kunne treffes i sentrum ?
Det gikk Knut med på, han trodde at Gudbrand virkelig hadde noe å vise ham.
Karene møttes som avtalt og Gudbrand drog Knut med seg opp i Kalvedalen opp mot Svartediket. Et helt øde sted.
Det tok til å mørkne da de to karene traff hverandre.

Gudbrand hadde kniv.

Ved Grunnmøllen gikk de over på en smal sti. Knut gikk først, han trodde at Gudbrand hadde gravd ned noe tyvegods, som de kunne gjøre om til klingende mynt.
Omtrent 200 meter fra møllen lurte Gudbrand fram tollekniven sin fra lommen og stakk husvert og venn Knut i ryggen.
Knut skreik og skreik, han satte seg til motverge men de første stikkene i ryggen hadde gjort ham for svak til å overmanne Gudbrand.
Knut var en stor og sterk kar, men Gudbrand var aldeles vill og stakk og stakk. Tilslutt ble det 14 stikk i ryggen på sin husvert og venn Knut Offerdal.
Det ble etter hvert mørkt denne novembersøndagen, for å være helt sikker på at Knut var død så skar Gudbrand over strupen på sin venn og husvert.

Gudbrand tok uret til Knut og rullet den døde hodeløse mannen ned mot et elveleie, håpet var at ingen noen gang ville finne Knut. Kniven kastet han fra seg ned i juvet..
Han skyndte seg hjem til Laksevåg, han var innom sjøen for å vaske av seg blodet på klærne og hendene. Måtte være helt sikker på at det ikke fantes blodflekker på ham.
Han skulle snart se konen til den hodeløse Knut i øynene.
Hjemme i losjiet ventet enken etter Knut Offerdal, hun merket ikke noe blod på Gudbrand. .

Hva gjorde Gudbrand da han kom hjem den skjebnesvangre kvelden. ?

Der første Gudbrand gjorde var å holde hendene sine under ilden for å se at hendene var rene for blod.
Neste ting han gjorde var å sikre seg penger, fordi penger, det ville han ha nå.
Han visste at Knut gjemte pengene sine i en skuff under stuebordet, her lå det 90 spesiedaler. Gudbrand gjemte pengene og uret til Knut mellom noen sperrebjelker i taket. Her gjemte han også sine egen penger og de falske pengene han hadde støpt.
Han tenkte at skulle det bli noe razzia så ville jo politiet slett ikke kikke i taket, men der tok han feil !
Gudbrand ville at det skulle se ut som Knut hadde tatt pengene sine og stukket til Amerika.
Neste morgen så spurte enken Gudbrand om han hadde sett Knut, fordi han ikke var kommet hjem om kvelden. Gudbrand fortalte den stakkars enken at Knut hadde tatt pengene og stukket av, til Amerika.

Mandag 3. november 1856.

Løgnen ble raskt avslørt, allerede mandagen ble liket av Knut funnet. Liket var forferdelig lemlestet, hodeløst med 14 knivstikk. Han ble likevel gjenkjent og det avrevne uret viste at han var blitt plyndret.

Liket av Knut ble brakt til distriktslegen og han obduserte den hodeløse skrotten.

Konklusjon, Knut hadde levd da strupen ble skåret over.

Her stod man med et forferdelig stygt mord.

Politiet kommer til losjiet.

Om kvelden banket politiet på døren hos enken, de kunne fortelle henne at Knut slett ikke hadde stukket av til Amerika, men han hadde blitt funnet hodeløs og med 14 knivstikk på kroppen.

Enken fortalte selvsagt hva Gudbrand hadde fortalt henne, han var tilstede i leiligheten da politiet var på besøk.

På grunn av hans påstander overfor enken og den merkelig nervøse oppførselen han viste, la man sammen to og to.

Gudbrand ble tatt til forhør og nektet for alt fram til fredag 7. november, da gav han opp og tilstod.

Han fortalte om gjelden på garden etter faren, falskmynteriet og hvordan Knut hadde presset ham for penger.

16 november 1856.

Den dagen stod Gudbrand foran Sorenskriveren i Mid-Hordaland. Han var nettopp fylt 27 år. En liten tykkfallen kar med blå øyne, og et spesielt kjennetegn. Over venstre øye hadde han en stor brun vorte.

Dødsdom på Gudbrand.

Det ble dødsdom eller å få sitt liv forbudt som man sa den gang.

Gudbrand anket i januar 1857, men dommen ble stadfestet av Bergen Stiftsoverrett.

Saken ble tatt opp i Høyesterett i februar 1857.

Retten var i sterk tvil, dommerene så på drapet som et lumsk og ondt snikmord, og de så også på de formildene omstendighetene.

Gudbrand hadde fått seg en sjelesørger i fengslet som snakket godt for ham, han var blitt flittig og arbeidsflink i fengslet, alt dette talte til hans fordel.

Faktumet at Gudbrand ikke var tidligere straffet og den forsømte oppdragelsen han aldri fikk hjemme hos faren talte også til hans fordel.

Høyesterett innstilte på å på å ettergi straffen og gav Gudbrand straffearbeid på livstid.

Ved en kongelig resolusjon fra 30. mars 1857 ble Gudbrand fritatt for dødsdommen.

I fengselet og livet videre.

Gudbrand begynte soningen i Bergen, og i august 1857 ble han forflyttet til slaveriet på Akershus.

Han fikk vitnemål om god oppførsel og godt humør. Dessuten la han for dagen at han hadde godt håndlag i treskjæring og i billedhuggerfaget.

Billedhugger Christian Borch en kar som hadde sitt daglige gjøremål blant slavene på Akershus, han var vel det man kan kalle en talentspeider. Han fikk etterhvert øynene opp for Gudbrand og skjønnte at her var det noe å utrette med den karen.

Han tok Gudbrand med i gruppen av fanger som stelte med modellering i tre og stein.

Gudbrand fikk opplæring i kunstnerisk steinhogging av Christian Borch

Her ble Gudbrand presentert for tegningene og modellen som Borch hadde laget av de berømte løvene som senere har gitt navnet til Løvebakken.

Gudbrand og en annen slave hugget løvene ut i fra to enorme granittblokker.

Gudbrand fikk visse vanskeligheter med løve nummer to, den skulle være nøyaktig lik nummer en. Gudbrand skal ha sagt at å hogge en løve nummer to i speilvendt stilling ikke var det letteste man kunne foreta seg. Men tilslutt gikk det.

Det ble debatt i Stortinget om finansieringen av skulpturene., Søren Jaabækk også kalt Neibæk på grunn av hans manglende interesse for å bevilge penger til offentlige midler generelt , ville ikke bevilge noe til løvene . Men bevilgningen ble vedtatt mot 21 stemmer.

1873 og benådning.

Kona til Gudbrand søkte om benådning for mannen sin allerede i 1866, men fikk avslag.

To år senere søkte Gudbrand sjøl, også han fikk avslag.

Høyesterett kunne ikke tilrå noen benådning før han hadde sittet inne i minst 15 år.

6. august 1873 gikk det endelig Gudbrands vei. Han fikk benådning etter 16 år .

Han flyttet hjem til kone og sønn etter benådningen og familien bodde i Thorvald Meyers gate 73.

Kone og sønn arbeidet da på Nydalens Bomuldsfabrikk, her fikk også Gudbrand arbeide.

USA.

Den 14. september 1881 emigrerte Gudbrand og kona til Usa- målet for reisen var Chicago. De reiste med skipet Dronning Louise fra Tvedestrand. Første stopp på veien til USA var Liverpool.

De ankom Chicago den 14.oktober 1881..

Gudbrand ville prøve seg som farmer i midtvesten. Sporene etter Gudbrand stopper i Minnesota i begynnelsen av 1900.

Skrevet av Mari Anne Næsheim Hall.